

ผลของนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิดผงแห่งต่อความเข้าใจของ
ผู้ปกครอง ในกลุ่มผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน
โรงพยาบาลกองไกรลาศ อำเภอกองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

The Effect of the Innovation of Data Providing Combined with Pictogram for
Antibiotic Dry Syrup Utilization towards the Understanding of Parents
Having Children with Upper Respiratory Tract Infection Disease in
Kongkrailas Hospital, Kongkrailas District, Sukhothai Province

สุธาสิณี ทรัพย์สังข์ (Suthasinee Sapsang)* วฐู พรหมพิทยารัตน์ (Watoo Phrompittayarat)**
วุฒิชัย จริยา (Wutthichai Jariya)** ปิยะรัตน์ นิมพิทักษ์พงศ์ (Piyarat Nimpitakpong)***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มชนิดมีกลุ่มควบคุม (Randomized controlled trial) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิดผงแห่งต่อความเข้าใจของผู้ปกครอง ในกลุ่มผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนโรงพยาบาลกองไกรลาศ อำเภอกองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 40 คน โดยกลุ่มควบคุมได้รับคำแนะนำตามปกติ ส่วนกลุ่มทดลองได้รับนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิดผงแห่ง ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001) และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001)

ABSTRACT

This Randomized controlled trial was aimed to study the effect of the innovation of data providing combined with pictogram for antibiotic dry syrup utilization towards the understanding of parents having children with upper respiratory tract infection diseases in Kongkrailas Hospital, Kongkrailas District, Sukhothai Province. The volunteers were 80 parents divided equally into two groups, the control group and the experimental group of 40 people. The control group was received the normal method while the experimental group was provided the innovation of data providing combined with pictogram for antibiotic dry syrup utilization. The results showed that, at the end of the experiment, the experimental group's mean was significantly higher than the mean before the experiment (p -value < 0.001) and the experimental group's mean was significantly higher than the control group's mean (p -value < 0.001).

คำสำคัญ: นวัตกรรมการให้ข้อมูล ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห่ง ผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน

Keywords: Innovation of data providing, Antibiotic dry syrup, Children with upper respiratory tract infection disease

* นิสิต หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทนำ

ปัจจุบัน ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะไม่สมเหตุสมผล เป็นปัญหาสำคัญระดับโลกยังไม่มีวิธีแก้ไขปัญหาย่างได้ผล ทำให้เกิดการใช้ยาพร่ำเพรื่อโดยไม่จำเป็น เกิดปัญหาเชื้อดื้อยา และมีการติดเชื้อแทรกซ้อนภายหลัง ทำให้รักษายากและเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง ผลจากการติดเชื้อดื้อยาส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาลนานขึ้นประมาณ 3.24 ล้านวัน ติดเชื้อดื้อยาประมาณ 9 หมื่นราย และเสียชีวิต 38,481 ราย ซึ่งสูงกว่าจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งเนื้อหัวใจขาดเลือดที่มี 34,383 ราย และมากเป็นอันดับ 2 รองจากโรคหลอดเลือดสมองที่มี 50,829 ราย กลายเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ของขาด้านจุลชีพที่ใช้รักษาเชื้อดื้อยาจะมีมูลค่าประมาณ 2,539-6,084 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.6-1.6 ของค่าใช้จ่ายรวมด้านสุขภาพของประเทศในปี 2553 ซึ่งมีมูลค่า 392.4 แสนล้านบาท รวมทั้งยังทำให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจจากการเจ็บป่วย เช่น ค่าเดินทางและค่าอาหารของญาติ และการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรปีละกว่า 40,000 ล้านบาท ไม่รวมความสูญเสียจากการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อดื้อยาในชุมชน (วิษณุ, 2555)

โรคติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจในเด็ก เป็นโรคที่พบบ่อยทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว และเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มีอัตราป่วยและ อัตราตายสูงสุด มีจำนวนถึงปีละ 15 ล้านคน (กรมควบคุมโรค, 2547) จากสถิติของโรงพยาบาลต่างๆ พบว่าผู้ป่วยที่มารักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก ร้อยละ 30-50 จะเป็นโรคติดเชื้อเฉียบพลันทางเดินหายใจในเด็ก (กรมควบคุมโรค, 2546)

ร่างกายของเด็กยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ภูมิคุ้มกัน การเผาผลาญการทำลายยา การขับถ่ายยาไม่ดีเท่าผู้ใหญ่ เพราะร่างกายเด็กยังพัฒนาไม่สมบูรณ์ ขนาดยาที่ได้จึงต้องมีความแม่นยำสูง บุคคลที่มี

บทบาทที่สำคัญในการดูแลเด็กคือ ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะ เป็นพ่อแม่ หรือญาติที่ดูแลเด็ก สำคัญอย่างมากในการเจริญเติบโตและการพัฒนาของเด็ก ดังนั้นผู้ปกครอง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งร่างกาย จิตใจ และ สังคม

การใช้ยาในเด็กปัญหาที่พบ ในความคลาดเคลื่อน ได้แก่ การป้อนยาเด็ก พบว่า ผู้ป่วยมากกว่าร้อยละ 1 มีการใช้ยามากกว่าขนาดสูงสุดที่ควรได้รับ และ ร้อยละ 7 ได้รับขนาดยาที่ต่ำกว่าขนาดเหมาะสมที่ควรจะได้รับ (McPhillips HA, 2005) และ ยังพบความคลาดเคลื่อน ได้จากผู้ปกครองที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการใช้ยา

ผู้ปกครองมีเพียงร้อยละ 12 ที่ผสมยาถูกต้อง และมีเพียงร้อยละ 31 ที่ดวงยาได้ถูกต้อง หลังจากนั้น ในปี 2552 จึงได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของคำแนะนำชนิดรูปภาพต่อความเข้าใจการใช้ยาปฏิชีวนะ โดยแบ่งผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมที่ได้รับคำแนะนำด้วยวาจาเพียงอย่างเดียว และ กลุ่มทดลองที่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาร่วมกับคำแนะนำชนิดรูปภาพ พบว่า กลุ่มทดลองเข้าใจเทคนิคการผสมยา ร้อยละ 71.9 มากกว่ากลุ่มควบคุม ร้อยละ 46.2 (สายพิน และ นุจรี, 2550)

ปัจจุบันทางฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลก ไกรลาศ ยังพบปัญหาว่า ผู้ปกครองมาขอรับยาเพิ่ม ในขณะที่ได้จ่ายยาครบตามจำนวนที่แพทย์สั่ง จึงมีการตรวจสอบเทคนิคการผสมยาจากผู้ปกครอง พบว่ายังพบปัญหาเรื่องความเข้าใจและเทคนิคการผสมยาที่ยังไม่ถูกต้อง หรือรูปแบบการให้คำแนะนำยังสื่อสารได้ไม่ชัดเจน

จากปัญหาดังกล่าว จึงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ความรู้ในกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อช่วยให้เด็กได้รับยาที่เหมาะสม โดยควรมีสื่อและอุปกรณ์เสริม เพื่อเพิ่มความเข้าใจ และนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ประกอบกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานฝ่ายเภสัชกรรม โรงพยาบาลก ไกรลาศ อำเภอองไกรลาศ จังหวัด

สุโขทัย ได้สังเกตเห็นปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผง
 แห่งของเด็กที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก ได้แก่ การ
 ผสมยาชนิดผงแห่งสำหรับเด็กไม่ถูกวิธี(ยาถูกผสม
 มากกว่า 1 ขวด) การรับประทานยาไม่ครบตามขนาดที่
 แพทย์สั่ง การเก็บรักษาไม่ถูกต้อง ยาอยู่ในสภาพไม่
 เรียบร้อย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ผลของนวัตกรรม
 การให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิด
 ผงแห่ง ในกลุ่มผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ
 ส่วนบน ที่ผู้ปกครองนำมาบริการรักษาที่โรงพยาบาล
 กองโกลาส อำเภอกองโกลาส จังหวัดสุโขทัย โดยเกิด
 แนวคิดการสร้างนวัตกรรมจากทฤษฎีการเรียนรู้ เพราะ
 กระบวนการรับรู้ประกอบด้วย สิ่งเร้ากระตุ้นอาการ
 สัมผัสจนเกิดการแปลความหมาย โดยอาศัยความรู้
 หรือประสบการณ์เดิม และเกิดเป็นการรับรู้ของบุคคล
 (สมัย, 2521) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความเข้าใจที่
 ถูกต้อง และเด็กได้รับขนาดยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม
 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของนวัตกรรมการให้ข้อมูล
 ร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิดผงแห่งต่อ
 ความเข้าใจของผู้ปกครองในกลุ่มผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อ
 ทางเดินหายใจส่วนบน

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิจัยเชิง
 ทดลองแบบ สุ่มชนิดมีกลุ่มควบคุม(Randomized
 controlled trial)

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ปกครองของเด็กกลุ่ม
 โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนที่มารับการรักษาจาก
 โรงพยาบาลกองโกลาส ซึ่งเป็น โรงพยาบาลชุมชน
 ขนาด 30 เตียง

โดยการศึกษาที่กำหนดให้มีระดับนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ 0.05 โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่ม
 ตัวอย่างที่อิสระต่อกันสำหรับการศึกษาเชิงทดลองของ
 Schlesselman (1982) โดยกำหนดให้ $Z_{\alpha} = 0.05$
 (1.645) $Z_{\beta} = 0.10$ (1.28) $\sigma^2 =$ ค่าความแปรปรวน
 ของประชากร = 3.24 $\mu_1 =$ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่
 1 (78.41) $\mu_2 =$ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 (75.17)
 (สายพิน และคณะ, 2552)

$$n = \frac{2\sigma^2 (Z_{\alpha} + Z_{\beta})^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

จากการคำนวณ ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม
 ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างละ 37 ราย ใน
 การศึกษานี้ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกลุ่มละ 40 รายเพื่อ
 ป้องกันข้อมูลเกิดการสูญหาย

การคัดเลือกอาสาสมัคร

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร
 ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของเด็กอายุ 0-6 ปี ที่
 ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคติดเชื้อทางเดิน
 หายใจส่วนบน และเป็นผู้ดูแลเด็กโดยตรง มีอายุ
 ระหว่าง 20-60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการรับรู้
 และสื่อความหมายได้ดี การมองเห็นและการได้ยิน
 ปกติ อ่านออกเขียนได้ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกอง
 โกลาส จังหวัดสุโขทัย ซึ่งสามารถติดตามการดูแล
 สุขภาพที่บ้านได้และยินดีเข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น
 จนสิ้นสุดการวิจัย การสุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มควบคุมและ
 กลุ่มทดลองทำโดยการสุ่มแบบเป็นระบบ โดยการจับ
 ฉลากแบบ 1 เว้น 1 โดยเรียงตามลำดับการมารับบริการ
 จากนั้นทำการสุ่มเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดย
 การจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น
 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ความสัมพันธ์กับเด็ก ระดับการศึกษา อายุของผู้ป่วยเด็ก ประวัติการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้ป่วยเด็ก ประวัติการแพ้ยา โรคประจำตัวของผู้ป่วยเด็ก

1.2 ความเข้าใจของผู้ปกครองในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง คัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ สายพิน (2552) ประกอบด้วย สรรพคุณยา ข้อบ่งใช้ ขนาดการใช้ยา เวลาที่รับประทานยา อาการไม่พึงประสงค์ อาการข้างเคียง วันหมดอายุ และการผสมยา โดยกำหนดเป็น ใช่, ไม่ใช่, ไม่ทราบ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือ ไม่ทราบให้ 0 คะแนน

1.3 การปฏิบัติของผู้ปกครองด้านเทคนิคการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ประกอบด้วย การเขย่าผงยา การใช้น้ำสำหรับผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งที่เหมาะสม การเขย่าผงยาให้ละลาย การตรวจยา และลำดับการผสมยา โดยกำหนดเป็น ปฏิบัติ, ไม่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติ ให้ 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ นวัตกรรมการให้ข้อมูล ประกอบด้วย ชุดสาธิตสอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง วิดีโอแสดงขั้นตอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง คำแนะนำขั้นตอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งชนิดรูปภาพ และฉลากแสดงหมายเลขลำดับการผสมยาข้างขวดยา

ก่อนนำแบบสอบถามมาใช้จริง ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงกับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มทดลองที่มารับบริการที่ห้องจ่ายยาผู้ป่วยนอก จำนวน 30 ราย โดยแบบสอบถามในส่วนของความเข้าใจเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง มีค่าดัชนีความเที่ยงเท่ากับ 0.74 และส่วนการปฏิบัติในด้านการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งมีค่าดัชนีความเที่ยงเท่ากับ 0.72 และนำผลทดสอบที่ได้มาปรับปรุงแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม - ตุลาคม 2558 ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทั้งสองกลุ่มได้รับคำแนะนำตามปกติ แต่ในกลุ่มทดลองจะได้รับนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง หลังจากนั้นกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามในด้านความเข้าใจและปฏิบัติในด้านเทคนิคการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง บันทึกข้อมูลที่ได้ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ COA No. 147/2015

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความเข้าใจ ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ T-test for independent sample กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครอง ในกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ Paired T-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง และผู้ป่วยเด็ก โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนที่มารับบริการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุเฉลี่ย 37.60 ปี ความสัมพันธ์กับเด็กคือ พ่อ-แม่ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	10	25.00	8	20.00
หญิง	30	75.00	32	80.00
อายุของผู้ปกครอง(ปี)				
20 - 29	12	30.00	9	22.50
30 - 39	14	35.00	16	40.50
40 - 49	6	15.00	10	25.00
50 - 60	8	20.00	5	12.50
	$\bar{X}=37.60$	S.D.=11.95	$\bar{X}=36.13$	S.D.=10.05
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง				
พ่อ - แม่	26	65.00	28	70.00
ลุง - ป้า	2	5.00	2	5.00
น้า - อา	1	2.50	3	7.50
ปู่ - ย่า	6	15.00	2	5.00
ตา - ยาย	4	12.50	4	10.00
อื่นๆ	0	0.00	1	2.50
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	10	25.00	11	27.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	25.00	9	22.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15	37.50	17	42.50
ปริญญาตรี	5	12.50	2	5.00
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00	1	2.50
อายุของผู้ปกครอง(ปี)				
ต่ำกว่า 2 ปี	7	17.50	11	27.50
2 - 4 ปี	24	60.00	18	45.00
4 ปีขึ้นไป	9	22.50	11	27.50
	$\bar{X}=3.33$	S.D.=1.71	$\bar{X}=3.37$	S.D.=1.52
ประวัติการใช้ยาปฏิชีวนะ				
เคย	25	62.50	19	47.50
ไม่เคย	10	25.00	17	42.50
ไม่ทราบ	5	12.50	4	10.00
ประวัติการแพ้ยา				
ไม่เคย	38	95.00	40	100.00
เคย	2	5.00	0	0.00
โรคประจำตัวของผู้ป่วยเด็ก				
ไม่มี	36	90.00	37	92.50
มี	4	10.00	3	7.50

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครองในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ในกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง

ความเข้าใจของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	SD	t	p-value
ก่อนการทดลอง	10.28	2.39	23.32	<.001
หลังการทดลอง	18.45	0.64		

จากการศึกษาพบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครองในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังการทดลอง

ความเข้าใจของผู้ปกครอง	$\bar{X}$	SD	F	p-value
กลุ่มทดลอง	18.45	0.64	20.88	<.001
กลุ่มควบคุม	9.85	1.99		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครองในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สามารถอภิปรายได้ว่า นวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้ปกครองของกลุ่มผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือมีความเข้าใจเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ประกอบด้วย ชุดสาธิตสอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง วิดีโอแสดงขั้นตอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง คำแนะนำขั้นตอนการผสมยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งชนิดรูปภาพ ฉลากแสดงหมายเลขลำดับการผสมยา จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดการรับรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) สิ่งเร้า (stimulus) มากระทบอวัยวะสัมผัสของอินทรีย์ 2) กระแสประสาทสัมผัสวิ่งไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งมีศูนย์กลางที่สมองเพื่อสั่งการจนเกิดการรับรู้ (perception) 3) สมองแปลความหมายออกมาแปลเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ความจำ เจตคติ ความต้องการ ปทัสถาน บุคลิกภาพ เซาว์ปัญญา ทำให้เกิดการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง จากผลการศึกษาพบว่าเมื่อนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับผู้ปกครองของเด็กกลุ่มโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน จำนวน 40 ราย โดยใช้นวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง พบว่าหลังการทดลองผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จึงส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้ยาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาวดี (2551) ที่พบว่าผู้ปกครองเด็ก ณ ห้องจ่ายยาผู้ป่วยนอก สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี เมื่อได้รับ

รูปแบบการให้คำแนะนำการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้งเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ สายพิน และคณะ (2552) ที่พบว่าเมื่อผู้ปกครองได้รับคำแนะนำชนิดรูปภาพในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง มีความเข้าใจในเรื่องเทคนิคการผสมยาเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษากลับหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของผู้ปกครอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่า ผลของนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ซึ่งนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับนวัตกรรมการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้ฉลากช่วยขยายปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง มีความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มควบคุม เพราะถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้านั้นคือ นวัตกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมที่ได้รับเพียงคำแนะนำตามปกติจึงยังคงมีความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับศึกษาเกี่ยวกับผลการติดตามการดูแลการใช้ยาต้านจุลชีพต่อความรู้ของผู้ปกครองที่ได้รับยาต้านจุลชีพจากร้านยา ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ของผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประภารัตน์ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการใช้ยาปฏิชีวนะชนิดรับประทานกับผู้ป่วยเด็กโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ โรงพยาบาลชานี อำเภอลำปาง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ปกครอง ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ

เนื่องจากการศึกษานี้ศึกษาในผู้ปกครองที่อ่านออกเขียนได้ ดังนั้นผลการศึกษานี้อาจไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้ปกครองที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

อย่างไรก็ตาม ภาพรวมผลของนวัตกรรม
ยังคงบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ แต่
จากการศึกษาซึ่งพบว่ากลุ่มทดลองในบางรายยังขาด
ความเข้าใจที่ถูกต้องในบางประเด็น ดังนั้นจึงเป็นเรื่อง
ท้าทายในการศึกษาคั้งต่อไป โดยควรเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการสร้างความรู้ความตระหนักต่อการใชยา
ปฏิชีวนะชนิดผงแห้งในรูปสัอื่น ๆ ที่สร้างความรู้
เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง อาจส่งผลกระทบต่อ
เด็กในอนาคตได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยกา
รโรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาล
กองโกรลาศ อำเภอกองโกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือปฏิบัติงานควบคุมโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบ
ทางเดินหายใจในเด็ก. สำนักโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรค. ไม่ปรากฏแหล่งพิมพ์.
2546.
- แนวทางการบริหารโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ
ในเด็กของประเทศไทย. สำนักโรคติดต่อ
ทั่วไป กรมควบคุมโรค. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา;
2547.
- ประภารัตน์ บุรากร. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของ
ผู้ปกครองในการใชยาปฏิชีวนะชนิด
รับประทานกับผู้ป่วยเด็กโรคทางเดินหายใจ
โรงพยาบาลชานี จังหวัดบุรีรัมย์. [ปริญญา
นิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต].
นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา; 2553.

- วิษณุ ธรรมลิขิตกุล. แผนการดำเนินงานและความ
คืบหน้าการจัดระบบและการขับเคลื่อนระบบ
การป้องกันควบคุมและแก้ไขการคือยาต้าน
จุลชีพในประเทศไทย. วิจารณ์ระบบสาธารณสุข
2555; 6(3): 342-51.
- สมพร ระพีกุล. ผลการติดตามการดูแลการใชยาต้านจุล
ชีพต่อความรู้ของผู้ปกครองและผลทาง
คลินิกของผู้ป่วยเด็กที่ได้รับยาต้านจุลชีพจาก
ร้านยาเภสัชกรเกษียร. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2552.
- สมัย จิตหมวด. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์; 2521.
- สายพิน สายดำ. พฤติกรรมและความเข้าใจของ
ผู้ปกครองต่อการใชยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง.
วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล 2552; 19:
80-88.
- สุภาวิตา สุวรรณศิลป์. ผลของรูปแบบการให้
คำแนะนำการใชยาปฏิชีวนะชนิดผงแห้ง
สำหรับผู้ปกครองผู้ป่วยเด็ก ณ ห้องจ่ายยา
ผู้ป่วยนอก สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหา
ราชินี. [ปริญญาานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร
บัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
- McPhillips HA, Stille CJ, Smith D, Hecht J, Pearson
JD, Stull J et al. Potential Medication
dosing errors in outpatient pediatrics.
J Pediatrics 2005; 147: 727-28